

AVLASTNINGSTILBUDET

Karlsen, A. (1996) Avlastningstilbudet. *Autisme i dag*, 2, 64-66.

Flertallet av foreldrene til barn med autisme som mottar opplæring i regi av TIPO, har tilbud om avlastning. Avlastningen tilbys av foreldrenes bydel, og bydelen betaler utgiftene ved avlastningen. Foreldrene mottar mellom 36 og 72 timer avlastning pr. måned. Timene er vanligvis konsentrert om en eller to helger pr. måned.

Avlastningstilbudet er hjemlet i Lov om sosiale tjenester m.v. (13. des. Nr. 81. 1991). Loven regulerer foreldrenes rettigheter i forhold til særlig tyngende omsorgsoppgaver. I § 4-2 b) heter det: «sosiale tjenester skal omfatte avlastningstiltak for personer og familier som har et særlig tyngende omsorgsarbeid». Intensjonen med avlastning er at foreldre skal sikres regelmessig fritid og ferie, slik at de kan opprettholde gode familierelasjoner og bevare sosiale nettverk mv. I Oslo kommunes retningslinjer for utvelgelse av avlaster heter der bl.a. at avlaster skal være en god omsorgsgiver, men at formalkompetanse ikke vurderes som krav.

Verken Lov om sosiale tjenester eller Oslo kommune stiller spesielle krav til innholdet i tilbudet, eller til barns utbytte av det. Resultatet blir at barn får et rent omsorgstilbud, uten spesielle krav til læringsmessig utbytte. For mange normale barn kan dette være et tilfredsstillende tilbud, da normale barn lærer fra sitt naturlige miljø det meste av døgnet våkne timer, hele året. Barn med autisme drar derimot ikke tilsvarende fordel av sitt naturlige miljø, og trenger spesielt tilrettelagte læringsbetingelser (Klevstrand 1996).

For å sikre barn med autisme et best mulig læringsmiljø organiseres hverdagen til barn, som får opplæring i regi av TIPO, slik at de det meste av døgnet våkne timer omgås personer med kjennskap til de metoder som brukes, og til de opplæringsprogrammer barna til en hver til gjennomgår. TIPO ser det derfor som svært viktig at også barnets avlaster innehar den kompetanse som er nødvendig for å tilrettelegge et best mulig læringsmiljø, mens barnet er borte fra foreldrene. TIPO tilstreber av den grunn å skaffe barn avlaster som tar del i barnas faste staffgruppe, og innehar høy kompetanse på området. Avlasterene er ofte treningsledere eller andre personer med viktig roller i TIPO. Flertallet av avlasterene er utdannede vernepleiere.

Kunnskapen avlaster har om barnets opplæringsprogrammer brukes til å gi barnet et mest mulig stimulerende miljø den tiden barnet er på avlastning. Barnet gis mulighet til å

samhandle med andre barn, praktisere ferdigheter innlært i barnehagen i nye omgivelser, opprettholde innlærte ferdigheter og bruke naturlig situasjoner til nyinnlæring av ferdigheter. Avlaster gir også en-til-en opplæring, for å sikre generalisering av innlærte ferdigheter til nye personer og omgivelser.

Gjennom observasjon av barnet i nye omgivelser settes avlaster i stand til å formidle viktig informasjon til barnets øvrige staffgruppe. Informasjonen fra avlaster, sammenholdt med informasjon fra foreldrene, forteller oss hvilke ferdigheter barnet trenger for å fungere i ulike miljøer, hvilke mangler barnet har i ferdighetsreportoartet og hvilke endringer som er nødvendig i barnets opplæringsprogram.

Avlaster tilstreber å tilrettelegge enhver situasjon til en læringssituasjon. Kos, hygge, måltider, lek med andre barn og nye opplevelser tilrettelegges så barnet får mest mulig læring ut av situasjonen. Kunnskapen avlaster har om barnets ferdighetsnivå og opplæringsprogrammer brukes til å organisere læringssituasjoner som impliserer de ferdighetsområder barnet trenger øvelse på. Kunnskapen gir også avlaster mulighet til å arrangere barnets utfordringer på et nivå som hele veien sikrer barnet suksess i utførelsen.

Denne organiseringen av avlastningstilbudet gjør at barnet i løpet av helgen forbedrer sine ferdigheter på ulike områder. Barnet kommer tilbake til foreldrene og barnehagen med nye og bedre etablerte ferdigheter. Hos barn med autisme som ikke får praktisert innlærte ferdigheter i løpet av helgen, erfarer vi at opplæringspersonalet må starte nyinnlæring av de samme ferdighetene på mandag.

Naturlige situasjoner blir på en rekke ulike måter brukt til praktisering av innlærte ferdigheter. Arbeides det med bedring av barnets språkforståelse kan en tur i nærmiljøet brukes til at barnet skal peke på ulike ting avlaster benevner. Barn som lærer å benevne kroppsdeler kan sitte på avlasters fang og benevne fot, nese, hals, etc. Har barnet lært navnet på ulike dyrearter kan en besøke en bondegård og gi barnet muligheten til å gjenkjenne dyrene, eller spille billedlotto med bilder av ulike dyr. Barn som har lært diskriminasjon mellom ulike farver kan sitte på trikken å peke på røde og grønne biler, eller ha delta i konkurranse med andre barn om å finne flest mulig gule ting i huset. Går en på tur i skogen med et barn som har lært ulike størrelsebegreper kan en arrangere leker som går ut på å finne lange pinner, små steiner og høye trær.

På samme måte som nevnt ovenfor kan avlaster i forhold til alle ulike ferdighetsområder arrangere læringssituasjoner som både er koselig, moro og lekpreget for barnet. Et slikt stimulerende miljø for barnet vil imidlertid være umulig å arrangere om ikke avlaster har

inngående kjennskap til barnets opplæringsprogrammer og ferdighetsnivå. Med en avlaster som ikke er tilknyttet barnets faste staffgruppe vil heller ikke den øvrige staffgruppen dra samme nytte av avlasters observasjoner av barnet i nye omgivelser.